

Samenvatting en aanbevelingen van deze studiedag door Dr. Alain De Vocht

Beste vissers, collegae wetenschappers, visserijbeheerders, mijnheer Verheeke,

Het inhoudelijke luik van deze studiedag zit er bijna op. Als dagvoorzitter en moderator van deze dag wil ik toch nog even een synthese proberen te maken van deze dag. Een dag die naar mijn aanvoelen, één : inhoudelijk zeer goed gestoffeerd was, twee: die geleid heeft tot zinvolle gesprekken tussen wetenschappers, beheerders en hengelaars om tot een duurzaam beheer van roofvis. Enkel en alleen het uitwisselen van kennis en informatie, het delen van ervaringen en opinies met elkaar, het respectvol luisteren naar elkaar, zal ons toelaten om de titel van deze dag ook echt in de praktijk te realiseren. Omdat ik zelf nogal vergeetachtig ben, wil ik samen met jullie nog even deze dag overlopen.

Deze voormiddag hebben wetenschappers en visserijbeheerders ons mee op tocht genomen in de wereld van de roofvissen.

Door het werk van Claude Belpaire en zijn team van het INBO hebben we vandaag niet alleen inzage gekregen in de huidige maar ook in de historische verspreiding van snoek, snoekbaars en baars in onze wateren.

Snoek en baars waren algemene vissoorten tot voor de eerste wereldoorlog. Snoekbaars heeft zich pas na 60 jaar goed ingeburgerd. Een aanwijzing dat veranderende milieucondities waarschijnlijk mede bepalend waren voor de definitieve doorbraak. De teloorgang van snoekbestanden is reeds voor 1950 ingezet maar stagneert de laatste jaren. Baars en snoekbaars doen het naar verspreiding nog vrij goed in Vlaanderen. Snoekbaars is de laatste tien jaar toegenomen in aantal in kanalen en grote afgesloten wateren.

Nico Jaarsma van Witteveen & Bos dompelde ons onder in de wereld van Jantje Snoek en koppelde de habitateisen aan praktisch mogelijkheden tot beheermaatregelen, die snoekpopulaties en het herstel van het watersysteem ten goede komen. Het verbeteren van de water- en habitatkwaliteit van de wateren is cruciaal in het herstel van snoekpopulaties in Vlaanderen.

Gregory Maes van de Katholieke Universiteit Leuven heeft ons duidelijk gemaakt welke gevolgen habitatfragmentatie, selectieve bevissing en onoordeelkundige uitzettingen hebben en dat we rekening moeten houden met genetische verschillen. Het beheer van snoek en kwabaal moet volgens hem, en ik kan hem hier in bijtreden, vanuit een ecosysteemvisie en stroomgebiedsbenadering gebeuren.

Daniël De Charleroi van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek kaderde kweekprogramma's van roofvissoorten in het huidige visserijbeleid en soortherstelprogramma's. Hierdoor werd meteen aangegeven dat de toestand van roofvispopulaties en van onze aquatische ecosystemen nog niet goed is.

De praktijkervaringen met roofvisbeheer leerden ons vandaag dat roofvissen, volgens Eric Germonpré van de Vlaamse Milieumaatschappij, noodzakelijke schakels zijn om tot een succesvol herstel van aquatische ecosystemen te komen. Actief Biologisch beheer

was succesvol in kleine, geïsoleerde wateren maar is in grotere, troebele en open wateren zoals de Blankaartvijver is ABB niet makkelijk.

Ook Luc Samsoen van het provinciaal centrum voor Milieuonderzoek en de Provinciale visserijcommissie Oost-Vlaanderen heeft ons duidelijk gemaakt dat de weg terug niet altijd evident is. Vernatting is voor snoek belangrijk maar geeft na enkele jaren niet steeds het verwachte resultaat. Ons milieu is veranderd en de voedselrijkheid van onze bodems en waters vergen een aangepast en vaak intensief beheer. Maatregelen voor watervogels en snoek bevoordelen bijvoorbeeld ook karper.

Rudi Yseboodt van het Agentschap voor Natuur en Bos, relateerde roofvissen ook aan hengelen. Hij bracht naast de gekende regulerende mechanismen zoals minimummaat, gesloten tijd en aasvis ook de moderne hengeltechnische middelen onder de aandacht met zowel de voor- als de mogelijke nadelen.

Waardoor ook beperkingen op technische middelen op zich (trouwens net zoals bij de commerciële zeevisserij) ook tot de mogelijkheden kunnen gerekend worden om tot een duurzame visserij te komen.

We zullen dus moeten kiezen welke de meest effectieve manier is om ons doel, een duurzame bevissing op (en dus ook het behoud van) roofvissen (en voldoende grote roofvispopulaties) te kunnen realiseren.

Met veel interesse heb ik de zaal weten luisteren naar de verhalen van de roofvisvisser deze namiddag. Hun deelname en inbreng in deze studiedag was Aan hun was de moeilijke taak weg gelegd om een indommende zaal na de heerlijke broodjeslunch wakker te houden. En, hier zijn zij met glans in geslaagd. Wat zou de waarde van een studiedag als vandaag zijn als we niet over het bevissen van roofvissen spreken? Het gebruik van deze vissoorten door de hengelsport brengt met zich mee dat we moeten kunnen duiden welke impact we hebben op deze populaties.

Joris Willems van de Vlaamse roofvisfederaties en van de Snoekstudiegroep gaf zijn visie op duurzaam hengelen op roofvis. Hij richtte zijn aandacht op vistechnische aspecten en op de attitude van hengelaars. Maar deze zijn onlosmakende aan elkaar verbonden. Meer gesofisticeerde vistechnische mogelijkheden vergroten het belang van een correcte houding of attitude. Het beperken van de hengelschade, catch en release met respect voor natuur en het leefmilieu was zijn kernboodschap. Sensibilisering en opleiding zijn in deze belangrijk. Hij stelde ook vast dat de genomen wetgevende maatregelen na 3 jaar bij sommigen nog niet zijn doorgedrongen.

Neel Gorssen van de snoekstudiegroep nam ons mee naar onze natuurlijke oostgrens in Vlaanderen; de Grensmaas en maasplassen. Hij maakte ons duidelijk dat belangrijke roofvispopulaties in Vlaanderen een onderdeel zijn van een internationale populatie (ze spreken gelukkig nog wel dezelfde taal maar houden geen rekening met de thalweg of grens tussen twee landen. Hij kaartte het probleem aan van een hoge hengeldruk, van regelgeving en handhaving in een internationale context.

Hij stelde ons voor om :

Een : een bestendige terugzetplicht voor snoek in te voeren omdat dit tot evenwichtige vispopulaties leidt.

Twee: meeneembepalingen (of ingeval van diepvissen ook vangstbepalingen) in te voeren als effectieve maatregel om snoekbaarspopulaties te beschermen.

Drie: een kortere gemeenschappelijke gesloten tijd voor roofvissen in te voeren

Fik Marinus, van de Vlaamse roofvisfederatie en de esox spinning club, nam ons dan weer mee naar het westen, naar de Damse vaart. Hij toonde ons dat ook hengelaars waardevolle informatie en kennis bezitten en dat het verzamelen, noteren en verwerken van deze gegevens een belangrijke bron van informatie is. De informatie kan echter ook aanleiding geven tot verhoogde hengelonttrekking. Sociale controle, sensibiliseren van hengelaars onderling moeten tot een mentaliteitsverandering leiden en het no-kill principe in roofvisvisserij tot een algemeen gedachte goed bij hengelaars maken.

Ik waardeer de inspanning van de initiatiefnemers van deze studiedag bijzonder. Niet alleen omdat zij hier aan onze sprekers een forum hebben aangeboden om hun kennis mee te delen maar ook om ruimte te maken voor het uitwisselen van visies, ideeën, ervaringen en meningen over het duurzaam beheren en bevissen van roofvissen in Vlaanderen. Samen praten over de problemen en uitdagingen in het visserij- of hengelsportbeleid is iets wat we in de toekomst moeten blijven doen.

We waren vandaag met verschillende spelers aan tafel en iedereen heeft in zijn kaarten laten kijken. Ik hoop dat hiermee een beter en breder draagvlak is gevormd om tot maatregelen te komen die zullen leiden tot betere aquatische ecosystemen en een duurzaam gebruik van de belangrijke toppredatoren in dit systeem, onze roofvissen.

Uit een wetenschappelijk surveyonderzoek is duidelijk gebleken dat de roofvissoorten tot de meest geooogste vissoorten in Vlaamse binnenwateren moeten gerekend worden. Het onderzoek toont eveneens aan dat de huidige wetgeving samen met de huidige hengelonttrekking nog steeds een potentiële overbevissing op snoekbaars toelaten. Ongeacht of het over een exotisch of autochtone soort gaat de impact op het totale ecosysteem is onmiskenbaar. Maar er is ook hoop op een betere toekomst. De recente verbeteringen in waterkwaliteit en de terugzetplicht van snoek resulteren in een “stand still” of lichte verbetering van de snoekstand in Vlaanderen.

Dat ook in Europa en Vlaanderen de aandacht meer gericht zal worden op de impact van de hengelsport op onze ecosystemen is in het laatste nummer van EOS nog duidelijk geworden. Inzake visserijbeheer hinken we achterop ten opzicht van Anglosaksische landen, zoals Groot-Brittannië, de VS en Australië. Des al niet te min groeit het besef dat naast gedegradeerde waterkwaliteit en habitatkwaliteit ook de hengeldruk een factor is waar rekening mee moet worden gehouden als het gaat over de duurzaamheid van roofvispopulaties en onze aquatische ecosystemen in het algemeen.

Tot slot. Mijn vrienden van Jongens en wetenschap zouden zeggen : En wat hebben we

vandaag geleerd:

1. Een doelmatig beheer kan alleen maar gestoeld worden op gedegen wetenschappelijk onderzoek.
2. Ook als de kennis en ervaringen van hengelaars worden verwerkt vormen ze een zeer belangrijke bijdrage aan deze wetenschappelijk kennis.
3. Ondanks voorafgaandelijk studiewerk, blijft het monitoren van nieuwe maatregelen in water of visserijbeheer (onze casestudies), zeer belangrijk om te zin en onzin, te effectiviteit en ook duurzaamheid van bepaalde maatregelen of ingrepen duidelijk te maken.
4. Het beheer moet vanuit een bredere ecosysteemvisie worden gevoerd.
5. Van onze hengelaars heb ik geleerd dat de eïntegriteití van de roofvisvisser, en van de hengelaar in het algemeen, een belangrijke vereiste is om tot een duurzame bevissing te kunnen komen.
6. Codes van goede hengelpraktijk en sensibilisatie van hengelaars zijn belangrijk hefboomen en moeten vanuit het beleid ondersteunt en aangemoedigd worden.
7. Een gelijklopende gesloten tijd voor roofvissen, verhoogde minimummaat op snoekbaars (met meerderheid tot 50 cm) en minimummaat op baars, een verlenging van het meeneemverbod op snoek, en een meeneembeperving van twee stuks voor maatse snoekbaars en baars zijn door het publiek gedragen beschermingsmaatregelen voor roofvissen

Ik denk dat we na vandaag allemaal met een missie terug naar huis vertrekken. Een missie. *'Think globally, act locally'* Willen we tot een algemeen duurzame beheer en bevissing van de hengelsport komen dan moeten we allemaal, wetenschappers, beheerders en hengelaars onze eigen verantwoordelijkheid opnemen.

Ik wil hierbij het woord geven aan Jan Verheeke, adviseur bij de Vlaamse minister van openbare werken, Energie Leefmilieu en natuur om deze studiedag te besluiten. Ik ben er van overtuigd dat jullie met nog meer interesse op zijn bijdrage aan deze dag zitten te wachten.

Ik wil u echter bij voorbaat waarschuwen. Het voeren van een onbetwist beleid in deze materie is een utopie. Probleem is en blijft dat we in Vlaanderen met twee type vissers te maken hebben. Enerzijds vissers die weinig of geen waarde hechten aan waterkwaliteit of integraal waterbeheer. Dit is dan gemeten naar hun bereidheid om hiervoor te betalen. En anderzijds vissers die duidelijk te kennen geven dat een goede waterkwaliteit, een gezond aquatisch ecosysteem en goede vangsten meer waard zijn dan wat ze er nu voor betalen.

Mijnheer Verheeke, aan u het woord.